

Helena Wolska

Z BADAŃ NAD KULTURĄ MŁODZIEŻY SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Problemy ochrony naturalnego środowiska są różnorodne, wymagają wszechstronnych badań naukowych zwłaszcza obecnie, w erze powszechnej urbanizacji, motoryzacji, industrializacji. Jeżeli nie zabezpieczy się normalnego życia mieszkańców miast i wsi, życie codzienne może stać się piekłem.

Wizją naszej przyszłości powinny być - "miasta - drzewa", z budowlami na wysekich słupach, pod którymi znajdują się miejsca na sady, ogrody, a na dachach "drapaczy chmur" - przepiękne kolorowe zielonice, obszerne zielone podmiejskie strefy poprzecinane strumykami, kanałami, kaskadami z basenami wewnątrz, zapewniające korzystny klimat, a zakłady przemysłowe przeważnie przeprowadzone pod ziemię.

Szereg dyscyplin naukowych zajmuje się obecnie zagadnieniami ochrony środowiska. Jaką rolę w tej problematyce zajmuje dzisiejsza szkoła ogólnokształcąca; czy wychowuje swoich uczniów w duchu poszanowania przyrody, czy uczy jak postępować by stworzyć dla człowieka przyszłości optymalne warunki do życia ?

Aby na te pytania odpowiedzieć, przeprowadzone wśród 500 uczniów klas VIII-nych kilku szkół bydgoskich ankietę, zawierającą 22 pytania.

Oto zestawienie pytań

A n k i e t a

anonimowa dla uczniów klasy VIII

1. Jaka rzeka przepływa w pobliżu twojego miejsca zamieszkania /względnie jakie jest w pobliżu jezioro/

2. Czy wody w nich są według Ciebie czyste
3. Dlaczego wody powinny być czyste
4. Czy żyją tam ryby jakie
5. Jakie zakłady przemysłowe są w Twojej okolicy
.
6. Czy wpływają one na zanieczyszczenia wody lub powietrza
.
7. Czy znane Ci są przykłady zanieczyszczenia gleb
8. Czy znasz przykłady zabierania gleby pod zakłady przemysłowe
lub inne cele nierolnicze
9. Jak wyobrażasz sobie walkę z hałasem
.
10. Czy dokarmiasz zwierzęta w perze zimowej
jakie
czy dokarmiasz
11. Jakie znasz zwierzęta chronione
.
12. Jakie znasz rośliny chronione
.
13. Czy należysz do LOP
14. Jaki znak ma LOP
15. Jakie ma hasło
16. Czy koło prowadzi kronikę
17. Czy koło wykonuje gazetki ściennie
18. Czy zbierasz makulaturę . . . dlaczego
19. Która z rzek w Polsce ma najczystsze wody
20. Gdzie w Polsce znajduje się największy rezerwat cisów
21. Wymień znane Ci parki narodowe
22. Czy idąc na wycieczkę do lasu zabierasz ze sobą:
a/ odbiornik radiowy . . . b/ zapalniczki . . . c/ aparat fotograficzny . . . ,

Zestawienie odpowiedzi

1. Rzeką rozpatrywaną jest Brda.		
2. Wody w niej są czyste	26	odpowiedzi
" " " " zanieczyszczone ...	470	"
Nie wiem ...	4	"
3 Wody powinny być czyste by:		
mogły w nich żyć zwierzęta wodne ...	10	"
mogła żyć cała przyroda ...	13	"
żyły w nich ryby ...	301	"
nie niszczyć naturalnego środowiska czł.	32	"
mogły żyć rośliny i zwierzęta ...	54	"
ze względu na higienę otoczenia ...	18	"
istniałe w nich życie ...	11	"
woda jest niezbędna do picia ...	15	"
" " " " życia ...	11	"
można było się kąpać ...	13	"
" " łowić ryby...	15	"
brak odpowiedzi ...	7	"
4.W wodach tych żyją ryby.		
Uczniowie wymieniają płetki ...	268	"
uklejkki ...	82	"
cierniki i okonie ...	51	"
uklejkki, okonie, płetki ...	63	"
ryby zatrute ...	6	"
brak odpowiedzi ...	28	"
czasem węgerze ...	2	"
Zdarzały się również inne odpowiedzi, np. uczniowie wymieniali żaby.		
5.Na pytanie - jakie zakłady przemysłowe są w twojej okolicy, uczniowie wymieniają w zasadzie wszystkie zakłady przemysłowe nad		

Brdą

6. Zakłady przemysłowe wpływają na duże zanieczyszczenia powietrza i wody ... 287 odp.
częściowo zanieczyszczają powietrze	94	"
" " " wodę ...	55	"
nie zanieczyszczają ...	62	"
nie wiem ...	2	"
7. Na pytanie "Czy znane ci są przykłady zanieczyszczania gleb?" odpowiadają - nie.
8. Odpowiedzi przeczące, z wyjątkiem 8-miu uczniów wymieniających budowanie osiedli.
9. Na pytanie "Jak wyobrażasz sobie walkę z hałasem", najwięcej odpowiedzi:
zakładanie tłumików w pojazdach ...	227	odp.
budowa zakładów produkcyjnych za miastem..	94	"
ograniczenie ruchu w mieście ...	29	"
ścieszenie odbiorników ...	29	"
likwidacja tramwajów ...	26	"
zachowanie spokoju w szkołach ...	23	"
nakładanie kar na hałasujących ...	8	"
wprowadzanie tych zagadnień do programu szk.25	"	"
brak odpowiedzi ...	39	"
10. Nie dokarmiam śladnych zwierząt w sianie ... 119 "
dekarmiam ptaki ...	268	"
" wróble, sikorki ...	96	"
" wrony, kruki, kuropatwy ...	11	"
" sarny, jelenie, bezdomne psy ...	6	"
- Czym dokarmiasz: chlebem, ziarnem, słoniną, kaszą, resztkami jedzenia - większość odpowiedzi.
11. Na pytanie jakie znasz zwierzęta chronione - największa ilość

wymienionych zwierząt - 6 sztuk

6 sztuk wymieniono ...	28 osób
5 " " ...	51 "
4 " " ...	60 "
3 " " ...	79 "
2 " " ...	178 "
1 " " ...	71 "
nie wymieniono żadnych ...	33 "

Przeważnie wymieniano ssaki: łosie, żubry, kozice, bobry, jelenie, niedźwiedzie, sarny, świstaki.

Z ptaków wymieniano: sokół, orzeł /tylko 18 osób/

Z gadów " : padalec /tylko 11 osób/

Z ryb " : łososie /9 osób/

Często wymieniano zwierzęta nie podlegające ochronie / wilk, lis/.

12. Na pytanie: jakie znasz rośliny chronione -

5 roślin wymieniono ...	16 osób
4 " " ...	98 "
3 " " ...	105 "
2 " " ...	116 "
1 " " ...	97 "
nie wymieniono żadnych roślin	68 "

Najczęściej wymieniane rośliny okrytezalążkowe: szarotka, krokus, ~~przebiśnieg~~, przyłuszczka, mikołajek nadmorski.

Z nagozalążkowych: cisy, limby / 67 osób /

Z zarodnikowych: paprecie /bez podania nazw gatunkowych/ 11 osób.

Zdarzały się też liczne błędy, np. uczniowie /12 osób/ wymieniali skrzypy.

13. Na pytanie: czy należysz do L.O.P. było:

238 odpowiedzi przeczących

241 odpowiedzi "tak"		
21 osób nie dało żadnych odpowiedzi.		
14. Z należących do L.O.P. zna znak ...	241 osób	
Z nienależących zna znak ...	106 "	
Z " " nie zna znaku ...	132 "	
15. Z należących 241 osób zna hasło ...	68 "	
" " nie zna hasła ...	194 "	
Z nienależących 238 osób zna hasło ...	52 "	
" " nie zna hasła ...	186 "	
16. Na pytanie: czy Koło prowadzi kronikę, otrzymano:		
odpowiedzi twierdzących ...	85 "	
" nie wiem ...	105 "	
" przeczące ...	72 "	
17. Na pytanie: czy Koło wykonuje gazetki ściennie, odpowiedzi		
potwierdzających ...	468 "	
brak odpowiedzi ...	32	
18. Na pytanie: czy zbierasz makulaturę, dlaczego:		
by chronić lasy i przyrodę zbiera ...	243 uczniów	
dla zysku, otrzymania pieniędzy zbiera ...	170 "	
nie zbiera, bo rodzice nie pozwalają /bo nie ma gdzie trzymać/	29 uczniów	
nie zbiera /nie piszą dlaczego/ ...	48 "	
zbiera, by zająć I miejsce w współzawodnictwie ...	5 "	
nie daje żadnej odpowiedzi ...	5 "	
19. Na pytanie: która z rzek ma najczystsze wody odpowiedzi		
poprawnych...	141	
20. Gdzie w Polsce znajduje się największy rezerwat cisów.		
odpowiedzi poprawnych...	259	
21. Nie wymieniło żadnych parków narodowych	39 uczniów	
Pe 1-nym parku wymieniło ...	41 "	

Po 2 parki wymieniło ...	84 uczniów
Po 3 " " ...	86 "
Po 4 " " ...	71 "
Po 5 parków " ...	91 "
Po 6 " " ...	43 "
Po 7 " " ...	26 "
Po 8 " " ...	12 "
Po 9 " " ...	3 "
Po 10 " " ...	1 "
Po 11 " " ...	2 "

22. Na pytanie: czy idąc do lasu zabierasz odbiornik radiowy tak
odpowiedziało ... 123 uczniów, nie ... 377 uczniów
zapalki - tak ... 46 " " 454 "
aparat fotograficzny - tak 382 uczniów, nie ... 118 uczniów

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Bierąc pod uwagę rzekę Brdę, uczniowie uważają, że woda czysta powinna być przede wszystkim dla życia ryb /301 odpowiedzi, co stanowi 60,2%/. Z ryb żyjących w Brdzie wymieniają przeważnie płetki /268 uczniów, to jest 53,6%/.
Odpowiedzi na pytanie 3 świadczą o znajomości zakładów przemysłowych, ale odpowiedzi na pytanie 7 wskazują, że o czystości gleby w środowisku miejskim nie uczniowie nie wiedzą. Nie interesuje uczniów gospodarka glebą, ani innymi zasobami przyrody.

Walka z hałasem to przede wszystkim zakładanie tłumików w pojazdach - 227 odpowiedzi, to jest 45,4%.

Odpowiedzi na pytanie 10 świadczą, że uczniowie dekarniają zimną ze zwierząt; ptaki - 375 odpowiedzi to jest 75%, rzadko inne zwierzęta - 6 odpowiedzi to jest 1,2%; 119 uczniów to jest 23,8% nie interesują te zagadnienia.

Odpowiedzi na pytanie 11 wskazują na słabą znajomość zwierząt chronionych. Program zoologii klasy VII począwszy od gromady owadów uwzględnia przedstawicieli chronionej fauny krajowej, a nawet osobliwości u nas nie występujące. Uczniowie klasy VIII pamiętają maksimum 6 sztuk to jest 1,2% i to z gromady ssaków, a bardzo rzadko wymieniają zwierzęta innych gromad. Podobnie jest z roślinami pytanie 12/- Tylko 16 osób to jest 3,2% wymienia 5 roślin, a 68 osób to jest 13,6% nie wymienia żadnych, mimo, że program botaniki klasy VI uwzględnia te zagadnienia już począwszy od roślin zarodnikowych / paprotniki - paprocie i widłaki /, a skończywszy na okrytozalążkowych.

Odpowiedzi na pytanie 13 wskazują, że tylko znikoma ilość, bo 262 uczniów / 52,4% / należy do L.O.P. Z należących do L.O.P. 31 uczniów / 4,2% / nawet nie zna znaku L.O.P. Hasła nie zna 191 uczniów / 39% /.

Pytanie 16: tylko 85 uczniów, to jest 17% wie, że Koło prowadzi kronikę, lecz odpowiedzi na pytanie 17 wskazują, że aż 468 uczniów to jest 93,6% wie o gazetkach ściennych, co świadczy o dużym ich rozpowszechnianiu w szkołach.

Odpowiedzi na pytanie 19 świadczą, że uczniowie nie orientują się w czystości naszych wód, gdyż tylko 141 odpowiedzi jest poprawnych / 28,2% /.

Słaba jest również znajomość parków narodowych / pytanie 21 /, bo tylko 2 uczniów wymieniło po 11 parków narodowych mimo, że program botaniki w klasie VI uwzględnia tę problematykę.

Odpowiedzi na pytanie 22 świadczą o całkowitej ignorancji przepisów dotyczących ochrony środowiska przez znaczną część młodzieży, gdyż odbiorniki radiowe zabiera do lasu 123 uczniów, to jest 24,6%, a zapalaki 46 uczniów to jest 9,2%.

WNIOSKI

Reasumując dane odpowiedzi stwierdzić można u uczniów klas VIII - mych słabą znajomość zagadnień dotyczących ochrony środowiska i małe zainteresowanie tą problematyką. Jeżeli tak wiele zagadnień dotyczących ochrony środowiska porusza się w radiu, prasie, telewizji, jeżeli cały świat w dobie obecnej stara się czynić wszystko, by ratować przed zagładą naszą przyrodę, trudno zaniechać wszelkiej działalności na rzecz ochrony środowiska wśród dewastującej młodzieży, która wkrótce sama obajnie ważne dla całej gospedarki narodowej stanowiska.

Te wstępne badania pozwalają stwierdzić, że nic jeszcze, lub bardzo mało zrobiliśmy, by uczulić młodzieźna te zagadnienia. Jeżeli młodzieźna nie wpoiny zasad, przejdzie ona w przyszłości obok tych zagadnień i nie pomogą żadne przepisy ani kary dążące do ochrony przed dewastacją skarbów przyrody.

Pracę w zakresie ochrony naturalnego środowiska należałoby zaczynać od podstaw, to jest od wychowania i nauczania dzieci i młodzieźna w duchu poszanowania i ochrony przyrody w każdej postaci i od dostarczania gruntownej i wszechstrennej wiedzy w tym zakresie.